

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/100/2017
Identifikačné číslo spisu:	7112223319
Dátum vydania rozhodnutia:	17.10.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:7112223319.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu L.C. F., bytom R., L. XXX/X, zastúpeného JUDr. Jurajom Kusom, advokátom so sídlom Námestie osloboditeľov 10, 071 01 Michalovce, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 24 C 243/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 24. mája 2016 sp. zn. 5 Co 384/2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 24. mája 2016 sp. zn. 5 Co 384/2015 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. februára 2015 č.k. 24 C 243/2012-219 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 100.000,- € spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne od 10. februára 2012 až do zaplatenia a konanie v časti o zaplatenie sumy 663,87 € spolu s príslušenstvom zastavil, priznal žalobcovi právo na náhradu trov konania proti žalovanej vo výške 6.541,58 € (trovy právneho zastúpenia). Konštatoval, že v predmetnej veci sa žalobca domáhal náhrady škody (nemajetkovej ujmy) spôsobenej nezákonným rozhodnutím - uznesením Úradu inšpekčnej služby, Odboru boja proti korupcii a organizovanej kriminalite MV SR sp. zn. ČTS: UID-86/KOK-2005 zo 14. decembra 2005, ktorým bolo začaté trestné stíhanie voči nemu, ktorý bol obvinený za pokračujúce trestné činy zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a/ Trestného zákona a prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160 ods. 2 Trestného zákona. Súd prvej inštancie uviedol, že vzhľadom na to, že cit. rozhodnutie bolo vydané po účinnosti zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej aj „zákon č. 514/2003 Z.z.“), vychádzajúc z prechodného ust. § 27 ods. 1 cit. zákona, po právnej stránke predmetnú vec posúdil podľa tohto zákona. Dospel k záveru, že vynesenie oslobodzujúceho rozsudku má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť, čo je základná podmienka pre uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, tak ako to vyplýva z dikcie ust. § 6 ods. 1 cit.

zákona. Poukázal na to, že žalobca svoj nárok na náhradu škody odvodzoval z uznesenia o vznesení obvinenia, ktoré neúspešne napadol sťažnosťou. Toto uznesenie považoval za nezákonné, lebo trestné stíhanie nemalo byť vôbec vedené; spáchanie skutkov, z ktorých bol obvinený, nebolo preukázané, preto bol spod obžaloby oslobodený. Konštatoval, že v danom prípade bola medzi účastníkmi konania sporná otázka orgánu príslušného konať v mene štátu, pričom dospel k záveru, že orgánom konajúcim v mene štátu je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v zmysle § 4 ods. 1 písm. f/ zákona č. 514/2003 Z.z. Podľa súdu prvej inštancie je nepochybné, že trestné stíhanie fyzickej osoby, najmä ak je obvinená zo závažného trestného činu, predstavuje závažný zásah do osobnostných práv fyzickej osoby chránených ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka. Uzavrel, že vyhodnotením vykonaného dokazovania v predmetnej veci dospel k nespornému záveru, že v dôsledku trestného stíhania došlo k negatívnejmu zásahu do osobnostných práv žalobcu na ochranu jeho súkromného a rodinného života, dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, že pri posudzovaní miery, akou bola v dôsledku trestného stíhania znížená dôstojnosť a vážnosť osoby žalobcu v spoločnosti, vychádzal z následnej reakcie, ktorú zásah vyvolal v osobnom, rodinnom, spoločenskom a pracovnom prostredí žalobcu. K výške náhrady uviedol, že zákon č. 412/2012 Z.z., ktorý novelizoval zákon č. 514/2003 Z.z. a v ust. § 17 ods. 4 stanovil výšku náhrady za nemajetkovú ujmu, nadobudol účinnosť 1. januára 2013. Do účinnosti citovanej novely, t.j. do 31. decembra 2012 zákon podľa neho nestanovil pre výšku náhrady nemajetkovej ujmy žiaden limit. Uviedol, že ústavný súd sa vo viacerých rozhodnutiach vyslovil, že v našom ústavnom poriadku sa uplatňuje zásada „lex retro non agit“ (teda „zákaz spätnej účinnosti zákona“), definoval pojmy pravá retroaktivita a nepravá retroaktivita a zhrnul, že vo vzťahu k novele zákona č. 412/2012 Z.z. absentujú prechodné ustanovenia a teda neexistuje žiadne ustanovenie, ktoré by určovalo povinnosť použiť § 17 ods. 4, zavedené cit. novelou, aj na prípady zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutiami vydanými pred účinnosťou tohto zákona, platí princíp nepravej retroaktivity. Aplikácia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z., zavedená cit. novelou, preto podľa súdu prvej inštancie nie je prípustná a priznanie náhrady nemajetkovej ujmy nad limit stanovený cit. novelou, je v danom prípade v súlade so zákonom. Vo vzťahu k uplatneným úrokom z omeškania uviedol, že pri nároku na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. je pri určovaní splatnosti náhrady škody potrebné vychádzať z ust. § 16 ods. 4, podľa ktorého lehota omeškania začína plynúť najskôr dňom oznámenia, že nárok poškodeného nebude uspokojený, alebo uplynutím šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovanie nároku, žalobca požiadal o predbežné prerokovanie nároku listom z 5. augusta 2011. Súd prvej inštancie uviedol, že šesťmesačná lehota na prerokovanie žiadosti uplynula 9. februára 2012. Uvedené podľa neho vyplýva z odpovede Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zo 6. februára 2012. K uspokojeniu nároku žalobcu nedošlo a žalovaná sa dňom nasledujúcim po uplynutí šesťmesačnej lehoty, t.j. 10. februára 2012 dostala do omeškania s plnením peňažného dlhu. Konanie v časti o zaplatenie sumy 663,87 € zastavil z dôvodu späťvzatia návrhu podľa § 96 ods. 1, 2, 3 O.s.p.

2. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 24. mája 2016 sp. zn. 5 Co 384/2015 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie podľa ust. § 219 ods. 1 a 2 O.s.p. a účastníkom konania náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Uviedol, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zodpovedá požiadavkám vyplývajúcim z ust. § 157 ods. 2 O.s.p. a zásadám súdnej praxe, je preskúmateľný, výsledky vykonaného dokazovania vyhodnotil v súlade s § 132 O.s.p. a svoje úvahy, na základe ktorých dospel k právnym záverom vyčerpávajúco odôvodnil. Odvolací súd poukázal na to, že s účinnosťou od 1. januára 2013 v prejednávanej veci oprávneným orgánom konať pred súdom za štát bola Generálna prokuratúra Slovenskej republiky. Skutočnosť, že vec bola predbežne prejednaná s iným orgánom štátu nezakladá jeho pasívnu legitímáciu v spore. Odvolací súd k priznanej náhrade za nemajetkovú ujmu doplnil, že súd prvej inštancie náležite odôvodnil ako k priznanej sume dospel a možno sa s uvedenými dôvodmi v celom rozsahu stotožniť. Správne podľa neho určil aj výšku úroku z omeškania a počiatok, kedy sa žalovaná dostala do omeškania, a to dňom, kedy žalovaná o nepriznaní náhrady žalobcovi, pretože týmto dňom sa dostala do omeškania. Na záver odvolací súd konštatoval, že žalovaná mylne a zavádzajúco tvrdí, že súd nesprávne neustálil, že existuje kauzálny nexus medzi vznesením obvinenia skončením služobného pomeru, lebo z obsahu odôvodnenia uvedené nevyplýva, ale naopak uvádza, že uvedené následky predstavujúce nemajetkovú ujmu sú v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím, s čím sa odvolací súd stotožnil a zdôraznil, že súd prvej inštancie postupoval v súlade so zákonom (§ 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z.).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie s tým, že je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), lebo napadnuté rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu a podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, lebo napadnuté rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

3.1. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) je zrejmé, že mala na mysli otázku povinnosti všeobecného súdu rozhodujúceho o náhrade za nemajetkovú ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci určiť primeranú výšku tejto náhrady po zohľadnení jednak iných hmotnoprávných predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, jednak judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcej sa obdobných prípadov. Podľa názoru žalovanej súdy oboch inštancií dospeli pri riešení predmetnej právnej otázky k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, lebo nezohľadnili iné právne predpisy upravujúce finančné kompenzácie za spôsobené ujmy, ale ani relevantné rozhodnutia ESLP. Súd musí podľa žalovanej akceptovať aktuálne hranice, v ktorých je možné sa pohybovať pri úvahe o výške náhrady škody, pričom v danom prípade pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy neaplikoval platnú a účinnú právnu úpravu a rozhodoval aj v rozpore so závermi prijatými ESLP. Otázka prípustnosti, resp. neprípustnosti aplikácie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v prípade, že nezákonné rozhodnutie bolo vydané v čase pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy (pred 1. januárom 2013), v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu ešte nebola riešená.

3.2. Ďalej namietala, že súd nesprávne posúdil príčinnú súvislosť medzi vznesením obvinenia a škodou na zárobku a odstupnom. Súd sa podľa žalovanej nemôže zaoberať skutočnosťou, akou je nezákonnosť prepustenia žalobcu zo služobného pomeru a s tým súvisiacimi negatívnymi následkami v oblasti pracovnej a ekonomickej, keďže neexistuje priama príčinná súvislosť medzi rozhodnutím o vznesení obvinenia a stratou na zárobku a odstupnom, ktorú súd vyčíslil a zohľadnil v priznanej výške náhrady škody. Tu vidí rozpor s ustálenou judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

3.3. Vo vzťahu k úrokom z omeškania žalovaná namieta rozpor s aktuálnou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, v zmysle ktorej povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia a až uplynutím takto určenej lehoty splnenia, sa dlžník dostáva do omeškania. Odchýlenie sa od ustálenej rozhodovacej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. rozhodnutia sp.zn. 7 MCdo 16/2011, 6 Cdo 185/2011, 1 Co 15/1997), v tomto rozsahu súd nezdôvodnil, neuviedol či bol odklon hodný osobitného zreteľa a aký.

3.4. Z týchto dôvodov žalovaná navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a podľa § 450 CSP vec vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň žiadala odložiť vykonateľnosť súdneho rozhodnutia.

4. Žalobca vo vyjadrení k podanému dovolaniu žiadal dovolanie ako nedôvodné odmietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 2 písm. b/ CSP) a v ktorej neprospech bol dovolaním napadnutý rozsudok vydaný (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a tiež dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od

vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

9. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

10. V danom prípade žalovaná vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa jej názoru rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

11. Žalovaná zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku (otázka prípustnosti, resp. neprípustnosti aplikácie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v prípade, že nezákonné rozhodnutie bolo vydané v čase pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Nakoľko v čase rozhodovania dovolacieho súdu senátom 7 C už bola predmetná nastolená právna otázka riešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu senátom 3 C, a to v uznesení z 24. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, dovolací súd je toho názoru, že nemôže byť na ťarchu dovolateľa, že použil ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, nakoľko toto rozhodnutie bolo vydané až po podaní dovolania.

12. V cit. rozhodnutí najvyššieho súdu podal dovolateľ dovolanie v obdobnej právnej veci, kde odvolací súd označil argumentáciu žalovanej, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil, lebo podľa § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi, za neopodstatnenú. V danej veci sa podľa právneho názoru odvolacieho súdu uvedené ustanovenie nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013, lebo by išlo o pravú retroaktivitu. Zákaz retroaktivity je znakom právneho štátu [v súvislosti s tým odvolací súd poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 24. mája 1995 sp. zn. PL. ÚS 16/95]. Odvolací súd tu konštatoval, že imitovaním výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. spätne do minulosti by sa tento objektívne daný právny stav zmenil, pričom žalobca nemohol predvídať budúci vývoj právnej úpravy.

13. Vzhľadom na vyššie uvedené, vychádzajúc z argumentácie a obsahu dovolacích námietok, posudzoval dovolací súd námietku žalovanej ako odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe. Najvyšší súd už v niektorých rozhodnutiach uviedol, že ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 21/2017 a tiež 6 Cdo 129/2017).

14. Dovolací súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu z 24. januára 2018 sp. zn. 6 Cdo 29/2017. V zmysle tohto rozhodnutia, ktoré bolo na Občianskoprávnom kolégiu 9. októbra 2018 prijaté na publikovanie v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, za špecifických okolností je možné považovať aj len jedno rozhodnutie najvyššieho súdu za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, a to najmä keď názory dovolacieho súdu v tomto rozhodnutí nie sú prekonané. „Za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská

publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. 1. 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorým je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, treba do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávanej Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31. 12. 1992, ako aj rozhodnutia uverejnené v Zborníkoch stanovísk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR vydaných SEVT Praha v rokoch 1974 (č. I, 1965 - 1967), 1980 (č. II, 1964 - 1969) a 1986 (č. IV, 1970 - 1983), pokiaľ sú stále použiteľné (najmä z hľadiska ich súladu s hodnotami demokratického právneho štátu) a neboli prekonané neskoršou judikatúrou.“

15. Najvyšší súd v rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4 Cdo 177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 13/2009, pri riešení otázky odškodnenia väzby vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejedávanej veci obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike).

16. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005 najvyšší súd konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

17. Danou problematikou sa najvyšší súd zaoberal aj v rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012, v ktorom dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejedávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

18. Najvyšší súd v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6 MCdo 15/2012 dospel k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z. v zmysle ktorého v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho

násilia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násilia alebo sexuálneho zneužívania.

19. Vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009.

20. V danom prípade žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z.z., ktorý na rozdiel od zákona č. 58/1969 Zb. upravuje možnosť priznať aj túto náhradu. Zákon č. 514/2003 Z.z. bol od svojho vydania viackrát novelizovaný. Výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa týkala novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 517/2008 Z.z.“) účinným od 1. januára 2009 a ďalej zákonom č. 412/2012 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 412/2012 Z.z.“) účinným od 1. januára 2013.

20.1. V zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 517/2008 Z.z. sa výška nemajetkovej ujmy určuje s prihliadnutím najmä na a/ osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b/ závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 517/2008 Z.z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a 8 tohto zákona (tak, že jej výška je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody).

20.2. V zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 412/2012 Z.z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pričom osobitným predpisom sa tu podľa poznámky pod čiarou rozumie zákon č. 215/2006 Z.z.). Zákom č. 412/2012 Z.z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím.

21. Senát 7 C najvyššieho súdu sa stotožňuje so záverom senátu 3 C vyslovenom v uznesení z 24. júla 2018 sp. zn. 3 Cdo 19/2018, v ktorom riešil, či sa ustanovenie § 17 ods. 4 môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a EŠLP, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z.z., ani zákon č. 412/2012 Z.z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z.z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí EŠLP.

22. Z rozhodnutí prvoinštančného aj odvolacieho súdu je zrejmý zámer týchto súdov určiť výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch s prihliadnutím na okolnosti uvedené v ustanovení § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. Ich právne závery nie sú však náležite podložené zohľadnením právnych záverov, ku ktorým dospel už skôr najvyšší súd (viď body 13. až 16. tohto uznesenia dovolacieho súdu)

a tiež judikatúra ESLP.

23. Podľa názoru ESLP náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESLP tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho ESLP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon ESLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Italehti a Karhuvaara v. Fínsko).

24. Pokiaľ odvolací súd pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neprihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie (viď body 13. až 16. tohto uznesenia dovolacieho súdu), odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu a rozhodol nesprávne.

25. So zreteľom na vyššie uvedené najvyšší súd uzatvára, že žalovaná v dovolaní, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 CSP argumentujúc, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

26. Dovolací súd poznamenáva, že pokiaľ ide o právnu otázku nastolenú žalovanou týkajúcu sa určenia okamihu, kedy sa dlžník dostáva do omeškania v prípade nesplnenia povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pri ktorej riešení sa podľa žalovanej odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dovolanie je aj v tejto časti prípustné a dôvodné. Dovolací súd poukazuje na rozhodnutia najvyššieho súdu cit. žalovanou v dovolaní, ako rozhodnutia, od ktorých sa odvolací súd odchýlil. Dovolací súd v uvedených rozhodnutiach vyslovil právny záver, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba splnenia; až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania (viď rozsudok najvyššieho súdu zo 14. marca 2012 sp. zn. 6 Cdo 185/2011). Dovolací súd považuje záver dovolacieho súdu o počiatku, kedy sa žalovaná dostala do omeškania, a to dňom, kedy rozhodla žalovaná o nepriznaní náhrady žalobcovi, za nesprávny. Najvyšší súd rozsudkom z 24. júna 1998 sp. zn. 1 Co 15/97, ktorý bol uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, zošit 3, pod por. č. 45/2000, už judikoval, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia, až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania. Dovolací súd nezistil žiadny dôležitý dôvod, pre ktorý by sa mal odchýliť od takto publikovaného záveru.

27. K dovolacej otázke týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia príčinnej súvislosti medzi vznesením obvinenia a škodou na zárobku a odstúpnom, ktorou sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 296/2014, dovolací súd uvádza, že táto námietka nie je dôvodná. Dovolací súd poznamenáva, že personálny rozkaz nebol označený ako nezákonné rozhodnutie, ale len ako ďalší dôvod nemajetkovej ujmy žalobcu. Súd ho nehodnotil ani ako nezákonný. V právnej teórii sa vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) medzi nesprávnym úradným postupom a škodou označuje priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nesprávnym úradným postupom a škodou vzťah príčiny a následku. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach (viď rozsudok najvyššieho súdu z 29. marca 2007, sp. zn. 3 Cdo 32/2007, R 28/2008). Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zdefiniuje a

špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

27.1. Dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že v ust. § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. sú uvedené kritériá, z ktorých musí súd vychádzať pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch. Okrem iného musí súd vychádzať aj zo závažnosti vzniknutej ujmy a z následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote a v spoločenskom uplatnení. Trestné stíhanie žalobcu malo za následok aj jeho prepustenie zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru. Personálny rozkaz odkazuje na trestné stíhanie, t.j. vyšetrovací spis. Tým, že bol žalobca prepustený zo služobného pomeru príslušníka Policajného zboru, stratil príjem, na ktorý by mal nárok nebyť nezákonného rozhodnutia - uznesenia o vznesení obvinenia.

28. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvej inštancie ukládajúci žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 100.000,- € spolu s úrokom z omeškania; vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

29. Dovolací súd sa zaoberal aj návrhom žalovanej o odklad vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a po zvážení všetkých okolností prípadu dospel k záveru, že tento nebol dostatočným spôsobom odôvodnený. Odklad vykonateľnosti rozhodnutia v rámci dovolacieho konania predstavuje vážne narušenie vlastností právoplatného rozhodnutia súdu, ktorými sú nezmeniteľnosť, záväznosť a nimi založené právne istoty. Zároveň však platí, že ide o rozhodnutie dočasné a predbežné a odloženie vykonateľnosti bude dôvodné v tých prípadoch, keď priebeh dovolacieho konania vedie k záveru, že dovolateľ bude mať úspech a odložením vykonateľnosti sa predídne následnej reparácii už vykonanej exekúcie. Cieľom odkladu vykonateľnosti rozhodnutia je zabrániť výkonu exekúcie počas dovolacieho konania, v dôsledku ktorého by strane konania, ktorá dovolanie iniciovala, v prípade jej úspechu mohla vzniknúť škoda (bližšie pozri I. ÚS 357/2012, I. ÚS 327/2010, II. ÚS 481/2012). Z konštantnej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky v tomto smere vyplýva názor, podľa ktorého prichádza do úvahy, aby dovolací súd povolil odklad vykonateľnosti iba takého rozhodnutia odvolacieho súdu, na podklade ktorého možno nariadiť exekúciu. Predmetný návrh je potrebné riadne odôvodniť a podložiť aj preukázaním skutočnosti o hroziacej ujme (doručené upovedomenie o začatí exekúcie) keďže dovolací súd v danom štádiu konania nedisponuje informáciou o prípadnom dobrovoľnom plnení zo strany žalovanej. Vzhľadom na to, že v danej veci neboli okolnosti, ktoré by opodstatňovali rozhodnutie o odklade vykonateľnosti, tento návrh nepovažoval dovolací súd za dôvodný, pričom v zmysle ustálenej rozhodovacej činnosti o tom samostatne nerozhodoval.

30. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.